

И Т Н О !

Д О: СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

бул. „11-ти Октомври“ бр. 10; 1000 Скопје
www.sobranie.mk; sobranie@sobranie.mk

- * **ПРЕТСЕДАТЕЛ:** Г. ТРАЈКО ВЕЉАНОВСКИ
- * **ПОТПРЕТСЕДАТЕЛИ НА СОБРАНИЕТО НА РМ**
- * **ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАР**
- * **КООРДИНАТОРИ НА ПРАТЕНИЧКИ ГРУПИ**
- * **ПРЕТСЕДАТЕЛИ НА ПОСТОЈАНИТЕ РАБОТНИ ТЕЛА И НИВНИ ЗАМЕНИЦИ**
- * **ПРАТЕНИЦИ (СЕКОМУ ПОЕДИНЕЧНО)**

О Д: ДВИЖЕЊЕ ЗА СОЦИЈАЛНА ПРАВДА „ЛЕНКА“

ул. „Борка Талески“ бр. 26 – 1000 Скопје
ЕДБ: 4080009505936; ЕМБС: 1112976410013
Жиро с-ка: 210065213800123 NLB Тутунска Банка – АД Скопје
www.lenka.mk; lenka.dsp@gmail.com

Почитувани,

Врз основа на член 24 и 71 од *Уставот на Република Македонија* (Сл. весник на РМ 52/1991 и др.); чл. 4 и 5 од *Законот за постапување по претставки и предлози* (Сл. весник на РМ 82/2008 и 13/13), како и чл. 133 од Пречистениот текст на *Деловникот за работа на Собранието на РМ* (Сл. весник на РМ 130/2010 и 23/13) до Вас, како пратеник во Собранието на РМ, го поднесуваме овој

ПРЕДЛОГ
ИНИЦИЈАТИВА ЗА ДОНЕСУВАЊЕ ЗАКОН ЗА АМНЕСТИЈА
(СО ПРЕДЛОГ НА ЗАКОН)

Бараме од Вас, како народен избраник, да го искористите Вашето уставно пратеничко **право на предлагање закони** и овој Закон, самостојно или во соработка со други пратеници од било која политичка партија застапена во актуелниот пратенички состав, да го поднесете во најкус можен рок во редовна легислаторна собраниска процедура.

По потреба, укажуваме и на можноста дека наш претставник е спремен да учествува на парламентарната **комисиска расправа** во матичното работно тело, со цел аргументирано разјаснување на мотивите кои нè натераа на ваков правен чекор.

Скопје
5 март 2015

ДСП „ЛЕНКА“
д-р *Димитар Анасиев*

(овластен претставник)

I. ОЦЕНКА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА НЕГОВО ДОНЕСУВАЊЕ

Во втората половина на ланската 2014-та година енормна бројка од околу **15.000 илјади невработени лица** на нивно на држава (меѓу нив и доктори на науки, магистри, лица со завршено високо, вишо или средно образование, млади луѓе, студенти, занаетчии, земјоделци, трговци-поединци, хонорарци итн.), по барање на Фондот за здравствено осигурување на РМ (ФЗОМ) и Основното јавно обвинителство (ОЈО), речиси во сите градови низ републиката, беа прогласени за виновни и третирани како криминалци со тоа што им беа отворени криминални досиеја во официјалната судска евиденција затоа што наводно го сториле кривичното дело „употреба на изјава со лажна содржина“ бидејќи пред ФЗОМ изјавиле дека немаат остварено приходи над 96.000 МКД.

Притоа, овие наши сограѓани, кои се наоѓаат во исклучително тешка материјална положба, беа осудени во **експресна постапка** - согласно новиот Закон за кривична постапка (Сл. весник на РМ 150/2010 и 100/12) - без можност да расправаат и да се бранат пред судот, преку издавање на т.н. *казнен налог*, при што сите без исклучок и без ценење на конкретните околности во секој поединечен случај се прогласени за виновни и им е изречена казна затвор во траење од 3 [три] месеци, при што истовремено е утврдена алтернативна мерка „условна осуда“ од 1 [една] година, а дополнително се задолжени да ги надоместат и трошоците на постапката во паушален износ од 3.000 денари. Згора на сè ФЗОМ, во својство на наводно оштетен, се упатува на поведување граѓански спор против нив со можност повторно, но сега во парнична постапка, да бидат осудени на надомест на евентуалната причинета штета.

Сакаме да потенцираме дека Изјавата за остварени приходи Пр. ИОП 1, чиј образец е издаден врз основа на подзаконски акт - министерскиот *Правилник за формата и содржината на образецот на Изјавата за остварени приходи* (Сл. весник на РМ - 82/11), а која е приложена како круцијален доказ од страна на ОЈО во сите овие контроверзни предмети, е невалиден правен документ бидејќи истата е **укината со Одлука на Уставниот суд на РМ – У.бр. 157/2011** и како таква веќе не постои во правниот промет! Всушност, Движењето за социјална правда „Ленка“ од Скопје и Асоцијацијата „Магна Карта“ од Велес, уште на 12 август 2011 година, поднесоа ургентна Иницијатива со предлог за изрекување времена мерка, а со цел оспорување токму на чл. 10-а и 10-б од *Законот за изменување и дополнување на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување* (Сл. весник на РМ - 53/11) кој бара поднесување на ваква правно недопустлива изјава. Во иницијалното

позитивно Решение, како и во конечната касаторна Одлука на Уставниот суд на РМ под наведениот архивски број, се вели дека: „Во конкретниов случај, според Судот обврската на [невработените] граѓани, кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на задолжителен придонес за здравствено осигурување, тие да поднесуваат Изјава за остварени приходи – не е во согласност со Уставот на РМ! Имено, на граѓанинот со закон не може да му се востановуваат вакви обврски, од причина што ваква обврска може да вршат само надлежните државни институции, односно директно Управата за јавни приходи, нејзините надлежни органи и институции за социјално осигурување, но не и таа обврска да падне на товар на граѓанинот (стр. 4, пасус 2); како и тоа дека „според Судот, востановената обврска за поднесување Изјава за остварени приходи, на пропишан образец, значи повреда на уставното начело на владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на РМ, бидејќи таквата обврска не е во функција на обезбедување поголема социјална сигурност во сферата на социјалната заштита, а во таа смисла и на *начелото на солидарност*“ (стр. 4, пасус 3); понатаму дека „обврската на граѓанинот тој да поднесува Изјава за остварени приходи, не е соодветна, од причина што таква контрола и увид во остварените приходи треба да има УЈП [по службена должност], односно надлежните органи и институции, кои треба да имаат законска обврска да доставуваат докази од таков карактер таму каде што е потребно и нужно (стр. 4, пасус 4); и, конечно, дека „од формулацијата на оспорените членови 10-а, ст.6 и 10-б, ст.2 од предметниот оспорен Закон, според Судот, не произлегува јасно што е предмет на уредување на актот на Министерот за финансии, па поради нејасност и непрецизност во која не е утврдено што е предмет на регулирање на актот на Министерот сметаме дека законската определба за тоа формата и содржината на образецот да ги пропишува Министерот за финансии, не може да претставува валидна законска основа за овластување на Министерот да донесе таков подзаконски акт“ (стр. 4, пасус 5).¹

Исто така, да биде неправдата поголема, ОЈО и првостепените судови не го зеле предвид и фактот дека наведената сума во Уверенијата издадени на УЈП, всушност **е целокупниот БРУТО, а не НЕТО-ИЗНОС на остварените годишни примања на граѓаните** во текот на целата претходна календарска 2011 и 2012 година! Исто така, недозволиво е и тоа што дури се наведени и месечни ануитети на трансакциските сметки кои граѓаните сами си ги уплаќале за враќање на земени

¹ Како доказ, во прилог на овој Предлог, Ви ги доставуваме и: *Претставката/Иницијатива за итно поведување постапка за оценување на уставноста на дел од закон со инт. бр. 11/11 (2.VIII.2011)*, а заверена во писарницата на Уставниот суд на РМ под арх. У. Бр. 157/2011 (12.VIII.2011); *Решението за поведување постапка за оценување на ус-тавноста У.бр.157/2011 (18.IX.2012)*; и *Одлуката за укинување на чл. 10-а, ст.5-6 и на чл. 10-б, ст.1 од ЗИД ЗПЗСО – У.бр.157/2011 (17.XI.2012)*.

кредити од банките, односно тие се нивна **лична уплата на дебитни/кредитни картички** за *дозволено пречекорување* т.е. популарно „одење во минус“, со цел пребивање и сервисирање на банкарскиот долг кој го имале – па оттука истите овие парични средства, кои впрочем самите на себе си ги уплаќале за да вратат кредит, не може и НЕ СМЕЕ да им се третираат како божемни „лични приходи“ бидејќи тие тоа не се по ниту еден легален основ!

Оттука, овие лица се неправично осудени за нешто за што воопшто **нема битни елементи, односно битие на делото** за т.н. интелектуален фалсификат за кој неосновано се теретат – *Употреба на исправа со неистинита содржина* (по чл. 380, ст.1 од КЗРМ ПТ), а кое е стипулирано во главата посветена на „Кривични дела против правниот сообраќај“! Имено, смислата на ова инкриминирано дејствие е да се попречи во правниот промет да циркулираат навидум вистинити исправи, но со неистинита содржина и за истото да се казни безусловно и стриктно се бара директна умисла (*dolus directus*) т.е. докажана *намера* и повисок степен на *вина* како *необходен услов* (*conditio sine qua non*) за прогласување на лицето за виновно и за соодветно изрекување на санкција – било да е тоа казна или, пак, алтернативна мерка. Всушност, од самата формулација се гледа дека за да лицето кривично одговара за ова дело, тоа морало претходно да знае дека списот е со неистинита содржина, што *in concreto* воопшто не е случај бидејќи поголемиот дел од лицата кога ги потпишале овие изјави во ФЗОМ не ги ни прочитале, ниту пак биле свесни што потпишуваат, а не можеле да добијат ниту релевантни инструкции од тамошните службеници затоа што и тие не го знаеле словото на законот, поради неговите пречести измени и дополнувања и поради нивната нестручност и некомпетентност.

Имено, во најголем дел од овие случаи како екскулпирачки околности не се земени следниве факти: 1. Дека не постои **кривична одговорност** – бидејќи „кривично е одговорен само сторителот кој е пресметлив и што кривичното дело го сторил со умисла или од небрежност, а притоа бил свесен или бил должен и можел да биде свесен за забранетоста на делото (чл. 5, ст.1 од КЗ); 2. Постои **стварна заблуда** – бидејќи „не е кривично одговорен сторителот кој во време на извршувањето на кривичното дело не бил свесен за некое негово обележје определено со закон или ако погрешно сметал дека постојат околности според кои, доколку тие навистина постоеле, тоа дело би било дозволено“ (чл. 16, ст.1 од КЗ); и 3. Поради тоа што најголем дел од невработените не се правници, а оваа материја е подложна на пречести законски измени, затоа што до сега матичниот ЗПЗСО е менуван дури девет пати во рок од шест години, тука постои и **правна заблуда** – бидејќи „не е кривично одговорен сторителот на кривично дело кој, од оправдани причини, не знаел и не можел да знае дека тоа дело е забрането“.

Исто така, слабо подготвените судии во основните судови не ги земале предвид и следниве **олеснителни околности**: 1. Дека делото ги има сите обележја на *дело од мало значење* – бидејќи евентуалната пријавена штета на ФЗОМ е смешни стотина денари, а имајќи го предвид фактот познат уште од римското право, дека судот не суди за ситници и „не е кривично дело она дело што, иако содржи обележја на кривично дело, претставува дело од мало значење поради отсуството или незначителноста на штетните последици и нискиот степен на кривична одговорност на сторителот“ (чл. 8 од КЗ); 2. Дотогашната *неосудуваност* и *штетата* која лицата ја претрпуваат од отворањето криминално досие за прв пат во нивниот живот (пр. неможност да аплицираат за виза или да конкурираат на огласи за вработување кадешто се бараат потврди за неосудуваност) и сл.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА

Целта на овој предлог на Закон е враќање на нарушеното уставно начело на **владеење на правото** и гарантирање на **правната сигурност** на граѓаните, својствени за една демократска и современа *правна држава*, како и почитување концептот на *социјална држава* – што веќе еднаш е потенцирано од страна на Уставниот суд на РМ како надлежен државен орган за контрола на уставноста и законитоста на прописите.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОНОТ ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Спроведувањето на овој закон **не предизвикува никакви финансиски последици** врз Буџетот на Република Македонија или врз другите јавни финансии.

IV. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ, НАЧИНОТ НА НИВНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ И ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

За спроведување на овој закон, **не се потребни дополнителни финансиски средства** од Буџетот на РМ.

V. НОРМАТИВЕН ТЕКСТ НА ЗАКОНОТ

ЗАКОН ЗА АМНЕСТИЈА

Член 1

Подрачје на примена

(1) Со овој закон се ослободуваат од секакво гонење, се запираат кривичните постапки во било кој степен и во било која фаза и потполно се ослободуваат од извршувањето на казната граѓаните на Република Македонија за кои постои основано сомнение дека до денот на влегувањето во сила на овој закон сториле кривични дела по член 380 од Кривичниот законик на РМ (Сл. весник на РМ - 37/1996 и 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 28/14) – „Употреба на исправа со неистинита содржина“.

(2) Се определува итно бришење на условните казни и осудителните пресуди и се укинува правната последица на правосилната осуда, а имињата на овие лица трајно се бришат од криминалната евиденција на осудени лица.

(3) Ако против лицата досега не е поднесена кривична пријава, истата не смее и нема да се поднесе.

(4) Ако против лицата е инициран и граѓански спор за надомест на штета, истиот се запира.

Член 2

Решение за амнестија и право на жалба

(1) Решението за амнестија, според одредбите на овој закон, го донесува првостепениот суд којшто ја донел пресудата, во рок од три дена од денот на влегувањето во сила на законот.

(2) Против веквото решение жалба можат да поднесат осуденото лице и лице кое во корист на обвинетиот може да изјави жалба.

(3) Јавниот обвинител не може да поднесе жалба против решението со кое лицето е амнестирано.

Член 3

Супсидијарна примена на други закони

Во постапката за спроведување на овој закон се применуваат и одредбите на Законот за кривичната постапка и Законот за извршување на санкциите, доколку со овој закон поинаку не е определено.

Член 4

Подзаконски акти

Упатство за спроведување на овој закон може да донесе Министерот за правда наредниот ден од денот на влегувањето во сила на овој закон, но не подоцна од седум дена од неговото влегување во сила.

Член 5

Влегување во сила

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

VI. ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ПРЕДЛОГ–ЗАКОНОТ СО ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Според нашите информации овие пресуди за кои предлагаме амнестија се само за дела сторени во 2012 година, при што во иднина се очекува **нов бран на тужби** за 2013 и 2014, со што бројот на осудени драстично ќе се зголеми, а обвинетите не знаат дека им се судело сè додека не ги добијат пресудите на домашна адреса! Бидејќи, според нашите теренски истражувања, во просториите на ОЈО сè уште има илјадници непроцесуирани кривични пријави кои се поднесени од ФЗОМ, тамошните јавни обвинители навистина немаат кадровски и технички можности и капацитети да се снајдат во оваа *денунцијациска лавина*, затрупани се со работа, а апсурдот оди до таму што, во некои градови, нема ниту папки за да ги стават пријавите и да оформат предмети, па како фасцикли служат обични листови од тетратки!? *Argumentum a fortiori*, покрај неоснованите и лажни кривични пријави, сега пристигнуваат и противзаконски *ultra vires* жалби од Фондот за предметите каде што не се покренала кривична постапка. Имено, само овие багателни предмети од ФЗОМ на обвинителите им „обезбедија“ работа за наредните две до три години, што секако ќе се одрази врз гонењето на другите дела од сериозниот криминал, исцицувајќи ги и онака скромните ресурси на овој државен орган надлежен за *ex officio* гонење на сериозни кривични дела.

Иако на прв поглед идентичните изречени условни казни може и не изгледаат страшни, бидејќи овие луѓе не се криминогени личности, опасноста лежи во фактот што ако вака осудените лица *pro futuro* направат било какво друго дело, тогаш за нив во **судската евиденција** ќе пишува дека се веќе осудувани (т.е. ќе бидат третираны како *рецидивисти*) и тоа ќе им се смета како отежitelна околност и следниот пат задолжително ќе бидат построго казнети! Оттука, добрите последици

од донесувањето на овој Закон се евидентни: исправање на нанесената неправда поради неуставноста на законот по кој се осудени невработените и неговата правна недореченост, како и деблокирање на работата на државните институции со цел тие да можат да се занимаваат со решавање на вистинските општествени проблеми.

VII. ПРИЛОЗИ

1. **Претставка/Иницијатива** за итно поведување постапка за оценување на уставноста на дел од закон со инт. бр. 11/11 (2.VIII.2011), а заверена во писарницата на Уставниот суд на РМ под арх. У. бр. 157/2011 (12.VIII.2011);

2. **Решение** на Уставниот суд на РМ за поведување постапка за оценување на уставноста У. бр. 157/ 2011 (18.IX.2012); и

3. **Одлука** на Уставниот суд на РМ за укинување на чл. 10-а, ст.5-6 и на чл. 10-б, ст.1 од ЗИД ЗПЗСО – У. бр. 157/ 2011 (17.XI.2012).